

Олуйко В.М.,

*народний депутат України, Голова
Наглядової ради Хмельницького
інституту регіонального управління
та права, кандидат наук з державного
управління, доцент*

Човак В.В.,

*помічник-консультант
народного депутата України*

ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Заходи з удосконалення державного управління поки що не досягли системності реформування державного управління в Україні. Суттєвими недоліками у сфері державного управління стали:

- відсутність єдиного координаційного центру та управлінської вертикалі з питань впровадження адміністративної реформи;
- проведення робіт з реформування державного управління без визначеної Стратегії реформування системи органів виконавчої влади;
- недостатність належного законодавчого забезпечення діяльності органів виконавчої влади.

Одним із основних положень адміністративної реформи є становлення сучасної державної служби. Цей процес повинен відбуватися шляхом:

- реалізації Стратегії реформування системи державної служби в Україні та Комплексної програми підготовки державних службовців;
- прийняття наукової програми дослідження розвитку державної служби та удосконалення кадрового забезпечення державного управління;
- запровадження щорічної оцінки виконання державними службовцями покладених на них службових обов'язків;
- підготовки рішень щодо удосконалення системи матеріального заохочення державних службовців.

Таблиця 1

Плинність кадрів державних службовців

Роки	1998	1999	2000	2001	2002	
Всього державних службовців	183224	187379	192409	208992	226985	
звільнено	всього осіб	32455	25414	29839	32361	37378
	в % до загальної чисельності	17,7%	13,5%	13,5%	15,4%	16,5%

Стратегією реформування системи державної служби Україні, яку затверджено Указом Президента України від 14 квітня 2000 року № 599, передбачено становлення і розвиток сучасної державної служби на засадах професійності, політичної нейтральності, прозорості та гласності.

Реалізація Стратегії, розрахованої на період 2000-2004 років, спрямовується відповідно до щорічних заходів, які схвалено Указом Президента України від 26 липня 2000 року № 925 на 2000-2001 роки, від 19 листопада 2001 року № 1100 на 2002 рік, від 24 грудня 2002 року № 1211 на 2003 рік.

Разом із зазначеними актами розбудова державної служби спирається на документи, підготовлені в ході реалізації положень Стратегії. Це, зокрема, Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування” № 2499-Ш від 7 червня 2001 року; Указ Президента України “Про Комплексну програму підготовки державних службовців” від 9 листопада 2000 року № 1212; наукова програма дослідження кадрового забезпечення державного управління, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2001 року № 953; розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 року № 240-р., яким передбачена розробка законодавчих і нормативних актів, спрямованих на унормування оплати праці та соціальний захист державних службовців та інше.

За час, який минув з дня прийняття Стратегії, систему державної служби в Україні посилено за рахунок системного запровадження нормативно-правового забезпечення проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Знаковими результатами виконання заходів з реалізації Стратегії, крім актів, зазначених вище, на наш погляд, можна вважати розроблення і запровадження:

– загальних правил поведінки державного службовця як основ загальноєвропейських пріоритетів дотримання службової етики в процедурних питаннях реалізації форм державного управління;

– заходів з реалізації і удосконалення єдиної державної комп’ютерної системи “Кадри” як інструмента об’єктивізації та інформаційного забезпечення прийняття рішень в процесі функціонального управління державною службою;

– основ стандартизації в системі державної служби, зокрема Переліку органів державної влади та Реєстру посад державних службовців;

– комплексу правових механізмів врегулювання питань нагляду за проходженням державної служби та посилення уваги до процесів запобігання проявам корупції в органах державного управління, зокрема: розроблення і введення в дію Порядку проведення Голодержслужбою перевірок діяльності органів виконавчої влади з питань дотримання Законів України “Про боротьбу з корупцією” та “Про державну службу”; нової редакції Положення про атестацію державних службовців; нового Порядку проведення службового розслідування стосовно державних службовців; технології спеціальних перевірок кандидатів на посади, призначення на які здійснюється Президентом України і Кабінетом Міністрів України.

В процесі реалізації заходів Стратегії Голодержслужбою України розроблено:

– методики моніторингу оцінки ефективності і діяльності органів державної влади та їх посадових осіб на підставі анкетування працівників відповідних органів, даних електронних ЗМІ і матеріалів державної статистичної звітності;

– запроваджено нову редакцію Положення про формування кадрового резерву для державної служби, яким, зокрема, передбачено пропорційно-збалансоване представництво в кадровому резерві чоловіків і жінок, зарахування до кадрового резерву та виключення з нього шляхом видання відповідного наказу або розпорядження керівника державного органу,

відповідальність керівників державних органів за роботу з особами, зарахованими до кадрового резерву;

– внесено зміни до Типового положення про кадрову службу органу виконавчої влади, якими передбачено підвищення ролі кадрових служб в усіх державних органах;

– опрацьовано концепцію ротачії кадрів на окремих посадах державних службовців, єдиний порядок проведення відкритого конкурсу та стажування із складанням іспиту під час прийняття на державну службу;

– розроблено проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про державну службу” (нова редакція), який доопрацьовано у Секретаріаті Кабінету Міністрів разом з Головдержслужбою з урахуванням зауважень та пропозицій членів Координаційної ради з питань державної служби при Президентові України та поданий Кабінетові Міністрів України 28 лютого 2003 року.

З метою залучення на державну службу висококваліфікованих фахівців розроблено Положення про конкурсний відбір талановитої молоді для навчання за освітньо-професійними програмами підготовки фахівців освітньої галузі “Державне управління” та професійними програмами функціональної спеціалізації “Державна служба”, а також Порядок добору на державну службу перспективних випускників вищих навчальних закладів IV рівня акредитації.

Розроблені документи разом із актами, які врегульовують окремі процедурні питання проходження державної служби, суттєво зміцнили правовий інститут державної служби.

На виконання Заходів з реалізації Стратегії на 2003 рік:

– розроблені пропозиції щодо удосконалення форм та методів підготовки кадрів вищої кваліфікації для державної служби на факультеті вищих керівних кадрів Академії державного управління при Президентові України та в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Академії;

– внесені ДАК України пропозиції щодо запровадження критеріїв ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів, що здійснюють навчання і професійну підготовку державних службовців;

– розроблені пропозиції щодо організації вивчення ділових і професійних якостей кандидатів на заміщення вакантних посад державних службовців, які на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 25.07.2003 р. № 19307 надіслані для використання в центральні органи виконавчої влади та місцеві державні адміністрації;

– започатковані наукові розробки в сфері розвитку державної служби за планами реалізації державних цільових програм №№100, 110, 168 в напрямках: розроблення складових інформаційно-аналітичної системи з питань контролю проходження підвищення кваліфікації державних службовців; створення комплексу методик стратегічного планування професійного навчання працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування; розроблення пропозицій щодо організації рейтингової системи оцінки діяльності закладів загально-національної системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; опрацювання складу критеріїв ліцензування та акредитації навчальних закладів, що здійснюють професійне навчання державних службовців; розроблення проекту Закону України “Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування”; розроблення методичних рекомендацій щодо запровадження у навчальний процес закладів, ліцензованих на ведення

освітньої діяльності в сфері підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, дистанційної форми навчання;

– доопрацьовано порядок проведення щорічної оцінки виконання державними службовцями покладених на них службових обов'язків;

– здійснено комплекс заходів щодо забезпечення реалізації Комплексної програми профілактики злочинності на 2001-2005 роки, окремих доручень Адміністрації Президента України і Кабінету Міністрів України з питань протидії корупції;

– надані пропозиції Кабінету Міністрів України до проекту Закону України “Про державний (фінансовий) контроль за декларуванням доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та їх витратами”;

– підготовлено проект Закону “Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування”, який надано для опрацювання співвиконавцям.

За ініціативи Голодержслужби України Світовим банком в грудні 2002 року було погоджено проведення першої оцінки державної служби та системи державного управління із застосуванням критеріїв та методології базової оцінки ОЕСР/СЛГМА для визначення існуючих розривів між нинішньою практикою в Україні та стандартами в ЄС.

Сама оцінка виконувалась експертами Світового банку та Міністерства у справах міжнародного розвитку Великобританії. В процесі оцінки основна увага приділялась таким аспектам, як правовий статус державних службовців; правомочність дій, відповідальність та підзвітність державних службовців; неупередженість та чесність державних службовців; ефективність в управлінні державних службовців та контроль за штатом; професійність та стабільність державної служби; розвиток ресурсів державної служби в сфері європейської інтеграції.

В остаточному Звіті робочої групи відзначено, що Україна досягла значного прогресу у розвитку системи державної служби, і у середньостроковій перспективі вона зможе відповідати європейським стандартам.

Дорученням Кабінету Міністрів України від 25 липня 2003 року № 43343 висновки і пропозиції Звіту мають бути враховані при розробленні проекту концепції з адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу та заходів щодо реалізації Стратегії реформування системи державної служби в Україні на 2004 рік.

Проект заходів та Указу Президента України, які додаються до цієї записки, враховують зазначене доручення і передбачають, зокрема, утворення в органах державної влади, органах місцевого самоврядування апеляційних комісій з питань захисту прав державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Одночасно мають стати прозорими для громадян умови надання управлінських послуг державними службовцями. Заходи спрямовують певні інститути державної влади на розроблення критеріїв оцінки якості зазначених послуг.

В контексті кроків на шляху до європейської інтеграції необхідно розглядати і заходи, спрямовані на утворення і забезпечення функціонування відповідних підрозділів державних органів влади, завданням яких є координація роботи в напрямі європейської і євроатлантичної інтеграції.

Передбачено і низку завдань, які забезпечать на середньостроковий період системний підхід до становлення системи державної служби в Україні з урахуванням розвитку цього інституту в країнах – членах ЄС.

Разом з тим, проектом Заходів передбачено посилення соціального захисту певних категорій державних службовців, вдосконалення порядку прийняття на державну службу з метою відбору високопрофесійних, відданих справі, порядних, сумлінних і чесних працівників. Пропонується продовжити роботи в частині вдосконалення мережі навчальних закладів, які залучаються для професійного навчання державних службовців, змісту навчальних програм магістерської підготовки.

Література

- 1. Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2000 рік: Проект Закону України від 15.09.2003 р. №18-6443/4// Сектор реєстрації законопроектів Верховної Ради України. – 2003. – №4161. – С.257.*
- 2. Стратегія реформування системи державної служби в Україні: Указ Президента України від 14.04.2000 р. №299 // Офіційний вісник України. – 2000. – №8. – С.154.*
- 3. Аналіз плинності державних службовців // Поточний архів Головдержслужби України за 1998–2002 рр. – 24 с.*

